

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: † Frančišek Povše. — Kožni izpuščaji (mozolji, srbečica, sajavost, krastavost, t. j. kožni ekcemi) pri prasičih. — Nekaj besedi o valjenju v splošnem. — Vprašanja in odgovori. — Vojne naredbe. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržna poročila. — Inserati.

V spomin našega, dne 4. t. m. nenadno umrlega predsednika, gospoda komercialnega svetnika Frančiška Povšeta je priložena današnji številki njegova podoba, ki naj spominja vse njegove čestilce, med katerimi so prav gotovo vsi udje c. kr. kmetijske družbe kranjske, na nepozabnega velemoža.

* * *

Posmrtni spis o pokojnem našem predsedniku v zadnji številki »Kmetovalca«, ki sem ga spisal podpisane, se je ponekod ozlovoljeno tolmačil in sta zlasti dva odstavka pri nekterih zadela na odpor.

Prvi teh odstavkov omenja »kristalno čisti roki, ki ste najlepši spomenik blagemu rajniku, kateri svojega velikega vpliva nikdar ni izrabljal v svoj prid«. Te besede se samoobsebi umevno nanašajo na pokojnikove zasebne zadeve in nikakor ne na tiste, ki so v zvezi z javnimi funkcijami ter so združene s takim delom, ki mora biti odškodovano. Nisem zapisal, da je bil blagi pokojnik v tem pogledu edinec med nami, kajti saj dobro vem, da imamo veliko mož, ki pri svojem delu za občni blagor prav nič ne mislijo na svojo osebo in na svoje osebne koristi ter ogromno časa, truda in celo svoj denar žrtvujejo v prid korporacij, pri katerih zavzemajo vodilna ali druga častna mesta. Napačen je pa od mene v tej zvezi v naglici zapisan stavek: »ktero lastnost ve le tisti ceniti, ki pozna današnje razmere«. Namesto današnje razmere, bi namreč moral zapisati današnje čase. Današnji časi so pač v mnogoterih pogledih čisto drugačni, naziranje se je vobče izpremenilo in ima vsakdo prav, če zastoj ne robota, kajti največkrat ne žanje nikakega priznanja za svoje naporno delo polno skrbi, pač pa večinoma le črno nehvaležnost.

Drugi odstavek mojega spisa, nad katerim se tudi spodtikajo, slove: »Da je bil s Povšetom pokopan zadnji Staroslovenec v čistem pomenu besede«. Najbolje bi bilo, da tega sploh nisem zapisal, a če mi je že enkrat ušlo izpod peresa, naj sem torej tudi za te besede odgovoren. Kar ima človek v srcu, ima tudi na jeziku in to dejstvo bodi edino, ki naj me oprošča. Staroslovenske stranke ni več med nami, zato seveda nimamo več velemož, ki bi k njej pripadali. Iz nebroj pogovorov z rajnikom Povšetom sva si bila edina, da nekdanja staroslovenska smer, prikrojena današnjim novodobnim razmeram, bi nam bila v veliko korist in on je vedno trdil in če le mogoče tudi dejansko kazal, da je za svojo osebo še vedno ostal verni učenec Bleiweisove šole. Iz tega in iz nikakega drugega stališča naj se presoja tozadevni odstavek mojega spisa. G. Pirc.

Kožni izpuščaji (mozolji, srbečica, sajavost, krastavost, t. j. kožni ekcemi) pri prasičih.

Vzroki kožnih izpuščajev pri prasičih morejo biti notranji ali pa vnanji.

Večinoma tiče v organizmu; v notranjosti zdravi in pravilno oskrbovani prasiči skoro da ne postanejo krastavi. Nočem pa trditi, da vnanji vplivi ne morejo povzročiti izpuščajev. Zato je pa treba zagotovo dognati vzroke obolevnosti, preden se bolezen zdravi. To velja seveda za vsako bolezen in ne le v tem slučaju. V prvi vrsti je treba odstraniti vzroke, potem pa šele pričimno z zdravljenjem, sicer bi zdravljenje ne imelo uspeha. Če smo pa vzroke boleznini temeljito odstranili, izgine bolezen samaodsebe. Zdravimo navadno šele tedaj, če

je bolezen pri živini povzročila že take izpremembe, da jih narava sama ne more popraviti. V tem slučaju so seveda na mestu zdravila in drugi pripomočki.

Včasih pa vzroka bolezni ni mogoče odpraviti, posebno pri podedovanih boleznih. Posledic teh okoliščin in pogreškov seveda pozneje ni mogoče odstraniti; takim živalim je mogoče le olajšati njihovo stanje, pri čemur dosežemo morda tudi kaj uspeha, toda ne moremo pa preprečiti, da ne bi živali v razvoju zaostajale.

Težave so pri tem delu kmetijskega gospodarstva prav take, kot pri drugih, toda treba jih je premagati. Največ jih je pri vzgoji in izreji pujskov, dokler so še pri starki, pa tudi še pozneje, ker so prasiči pri sescu občutljivi in mehki. Kdor pa pri poznejši vzreji prasičev kaj zagreši, tega uspeh je pa v tem večji nevarnosti. Da se izognemo prasičjim boleznim, torej tudi raznim spuščajem, ravnajmo se po sledečih navodilih:

Pripuščajmo vselej le popolnoma zdrave, krepko razvite, dorasle svinje h krepkemu in zdravemu mrjascu, kateri ni v prav nikakem sorodstvu s pripuščeno svinjo.

Pripuščajmo povečini svinje, ki so že imele mladice, ne pa samih mladic.

Proti tem zahtevam umne prasičereje se mnogo greši. Še vedno drže letó za letom po kmetijah le doma vzrejene mrjasce, h katerim pripuščajo doma vzrejene svinje in plemenice sosednjih posestev. Na ta način nastane tekom let v okolici najozje sorodstvo med prasiči z vsemi posledicami, z raznimi boleznimi in skoro vedno tudi z izpuščaji. Zelo napačno je tudi pripuščati vsako leto le mladice; drugo jesen, ko bi bile za pleme najboljše, jih pa spitajo in zakoljejo, mladice pa zopet pripuščajo, ko bi morale biti vsakemu prasičerejcu znano, da prvenci niso najboljši. To velja tudi za kraveprvesnice, katerih teleta ne redimo posebno radi. Če se je svinja že prvič za silo obnesla pri mladičih, pripuščajmo jo večkrat; prihodnji zarod bo še boljši in še čvrstejši, svinja bo za pleme vedno boljša, ker ne le bolj dozori, ampak se temu res privadi. Pripuščajmo jo več let zaporedoma; imela bo vedno več in vedno lepih mladicev. Seveda velja to le do gotove starosti.

Vzrok bolezni more biti pa poleg drugega tudi prasičja krma, pri pujskih pa ne le mleko, ampak tudi tista krma, ki jo dobiva stara. Posamezna krmila vplivajo različno na zdravje, nektera tudi na mleko starih svinj; vedno škodljiva so pa pokvarjena krmila, tako povzročata na pr. ajda in ajdovi otrobi pri prasičih dalj časa trajajoče izpuščaje po životu, ako obsije prasiče, ko so to žrli, solnce. Seveda taki izpuščaji čez čas samodsebe izginejo, ako smo opustili krmljenje z ajdo. Preveč repe in pese v krmí starih svinj vpliva neugodno na mleko in povzročata rado drisko; če se ta poslabša, pa dobe prasiči po životu izpuščaje.

Izpuščaje morejo povzročiti tudi vnanji vplivi, na pr. slaba nastelja ali pa nesnaga. Glede snage se godi prasičem velika krivica; očitajo jim, da so umazani. Toda krivi so le prasičerejci, ki ne privoščijo prasičem primernega svinjaka. Potem so seveda prasiči umazani, včasih tudi krastavi; toda taki so postali le vsled krivde njih lastnika, ker jim noče ali pa ne zna streči in ker jim ne da takega bivališča, kakršno rabijo, ako naj bodo snažni in gladke, zdrave kože. Zdravi, pravilno krmljeni prasiči v snažnih, zračnih svinjakih bodo vedno čisti, svetli in gladki, čeprav se le redko skopljejo. Prasič ljubi snago, opravlja svojo potrebo na določenem kraju, ležišče pa ohrani suho in snažno, toda vse to le, če je v primernem svinjaku.

Če hočemo ozdraviti izpuščaje pri prasičih, moramo torej v prvi vrsti odstraniti vse, kar jih je povzročilo, za kar se poslužimo kakih primernih zdravilnih sredstev. Preveč mokrote in preveč umivanja pri tem ni dobro; mokrota in prepridno umivanje bolezen včasih še poslabša. Način zdravljenja je pa vedno odvisen od vrste izpuščajev.

Če prasičev prav nič ne čistimo, nastane že pri zdravih prasičih iz nesnage in prahu s kožnimi luskami plast nesnage. Ta prične vsled vlage gniti; ker se drži kože, je čisto naravno, da prehaja gniloba tudi na nežno zdravo kožo, jo draži in ščegeta; žival čuti vsled tega srbečico in si jo skuša olajšati z drgnjenjem. To pa bolezen le poslabša, posebno če se žival drgne ob ostre ali bodeče predmete in ker se drgne vedno močnejše, postaja tudi kožni ekcem večji. Navadno se tak ekcem širi po hrbtu in ob straneh života, kjer je največ nesnage. Te vrste srbečico opazujemo pogosto, največkrat pa pri odraslih prasičih. Ekcem žival silno vznemirja, ne da ji miru in počitka, kar samo že zadostuje, da se prasič ne debeli. Če se izpuščaji poslabšajo, teče iz kože celo beljakovina, kar prasiča še bolj slabi.

Tudi uši morejo povzročiti ekcem, toda ne toliko vsled zbadljajev, kakor pa vsled srbenja in temu sledečega drgnjenja. Čisto naravno je, da vsled nesnage nastale ekceme najlaže odpravimo s tem, da žival osnažimo.

Ako je srbečica sveža in huda, koža pa rdeča, prasičev ne smemo umivati in spuščati na zrak ali pa na solnce. V tem slučaju odstranimo nalahko z roko kraste; da to laže zvršimo, namažimo poprej bolne dele z oljem ali z vazelinom. Nadaljno zdravljenje se mora pa ravnati po tem, na kakšni stopnji je bolezen ali izpuščaj. Če je koža rdeča in občutljiva, jo potresimo z pšenično moko ali pa z zdrobljenim škrobom (šterko), pomešanim s prahom iz hrastovega lubja; tudi mazilo (žavba) „Diáhilon“ je v tem slučaju izvrstno sredstvo. V isti namen se sme na rdeči in občutljivi koži rabiti tudi vazelin, pomešan z zdrobljenim škrobom. Zdravljenje je treba večkrat ponoviti ter boleče in občutljive dele života osnažiti, kakor je to zgoraj opisano, ker bi se bolezen vsaj prve dni še poslabšala; zdravila se namreč tekom enega dne navzamejo nesnage. Celega života nikoli z nobenim mazilom ne smemo naenkrat namazati, ker bi s tem zabranili potenje in izdihavanje skozi kožo, kar bi moglo imeti zle posledice; žival lahko naenkrat pogine. Za kronične, to je dolgotrajne zastarane izpuščaje je izborno sredstvo *Oleum rusci*; pomaga že, če se ga samo parkrat, pa čisto na tenko namaže. Pri zastarelem izpuščaju je glavno notranje zdravljenje. Glicerín dobro služi pri odstranjenju krast raz zdravo pa neranjeno kožo. Če je pa koža že rdeča ali pa če ima celo kake rane, tedaj pa ne smemo rabiti glicerina, ker povzročata skelenje in še hujša bolečina. Iz vsega tega je videti, da je način zdravljenja srbečic, ekcemov in izpuščajev odvisen vedno od stopnje, na kateri je bolezen.

Krma, ki želodcu ni všeč in vsled ktere se vna-mejo prebavila (čreva, želodec), pospešuje tudi občutljivost kože. Vsled bolezni v prebavilih nastali ekcem izgine, ko ozdravi želodčno in črevesno vnetje.

Izpuščajem so najbolj podvrženi mladi prasiči. Na tej bolezni oboleli prasiči so posuti s temnimi krastami kakor bi bili s sajami namazani. Obole pa na tem ekcemu le mladi prasiči in le tedaj, če so slabo oskrbovani, če so v zanikernem svinjaku ali pa če bolehajo na kroničnih notranjih boleznih, kakor je pomanjkanje krvi,

kostna bolezen, svinjska kuga ali kaka njej sorodna kužna bolezen; torej skratka, prasiči, ki so prišli že bolni na svet. Rejec vidi pri prasičih samo izpuščaje pa sajaste kraste in misli, da je to samostojna bolezen, kar je pravzaprav le posledica notranje bolezni. Če take prasičke dobro in izdatno krmimo, se bolezen kmalu popravi. Taki bolniki morajo pri materi dobiti v izobilju najboljšega mleka; torej moramo posebno staro svinjo dobro krmiti. Dobro pa je zdraviti tudi vnanje s tem, da jih vsak dan dvakrat posipamo z zdrobljenim škrobom. Iz zdravil in vsled gnojenja na telesu nastalo plast je treba večkrat odstraniti, to pa zato, da pride škrob zopet na svežo kožo. Kaj rada se pokaže ta bolezen nekaj dni po porodu, pri dva do pet dni starih prasičkih žlahtnih pasem, in sicer kar v obliki kuge. Prasički drug za drugim počrne, koža odebeli in otrdi, bolezen se zanese celo v drugo gnezdo. Če so prasički že čez teden stari, ko obolé, bolezen pri pravilnem ravnanju dobro prebolé. Po prestali bolezni niso več v nevarnosti, da se jim bolezen ponovi. Par dni starih prasičkov pri tej bolezni skoro ni mogoče rešiti, poginejo drug za drugim. Ne more se priporočati, svinjo, ktere pujski so na tej bolezni poginili, še nadalje pripuščati, ker ni izključeno, da je morda ona sama vzrok bolezni. Tu opisani način ekcema ali izpuščaja je nalezljiv, zato je treba svinjak temeljito razkužiti. Pujski naše domače pasme od popolnoma zdravih ter dobro oskrbovanih in pravilno krmljenih svinj na tej bolezni skoro nikdar ne zbole.

Ekcem pri prasičih povzročajo tudi male, „sarkoptes“ imenovane živalce; te se naselijo na površju prasičev, kar se pa v količkaj snažnih hlevih skoro ne more pripetiti. Razliko med ekcemom, ki ga povzroča ta živalca in med onimi ekcemi, ki so nastali iz preje navedenih notranjih vzrokov, pa more dognati le živinozdravnik potom mikroskopične preiskave. Prasičerejec pa more ta ekcem tudi sam spoznati, in sicer po tem, da nima uspeha, ako ga zdravi po prej navedenih načinih. V tem slučaju naj poprosi živinozdravnika nadaljnih navodil po receptu za zdravilo, ki odpravi te živalce iz kože.

Ekcem ali izpuščaj pri prasičih bi mogoče kdo zamenjal s prasičjimi kozami. Ker so pa kože infekcijska bolezen, ki dela precejšno vročino, težko hojo in veliko utrujenost in pri kateri se pokažejo izpuščaji le na golih delih života, kakor: na rilcu, na obrvih in na notranjem delu stegen, je to bolezen prav lahko ločiti od navadnega izpuščaja.

Fr. Majdič,

c. kr. višji živinozdravnik.

Nekaj besedi o valjenju v splošnem.

Čas je tu, ko je že treba misliti na pravočasno preskrbitev z jajci za valjenje, in na valjenje samo, kajti živali, ki se izvalijo v marcu-aprilu ali najpозneje v maju, se najkrepkeje razvijajo. Splošno so tudi zgodaj izvaljene kokoši dobre jajčarice, seveda ako smo nasadili jajca od dobrih jajčaric. Največ dobička pa nam dajo ravno zimske jajčarice, kajti pozimi se jajca najlaže in najdraže prodajo.

Gnezdo je postaviti v primerno topel, zračen in miren prostor. Kako je gnezdo napraviti, je natančno popisano v „Kmetovalcu“ od leta 1914, stran 104.

Podložiti je le toliko jajec, kolikor jih more koklja z lehkoto dobro pokriti. Za valjenje je odbrati jajca najboljših živali, ki so po 2—3 leta stare. Ista morajo biti seveda sveža in nikakor

ne nad 14 dni stara, pa tudi ne smejo biti umazana, ako pa je kako jajce umazano, ga je dobro, a previdno očistiti z mlačno vodo.

Kadar dobimo jajca za valjenje od drugod, po pošti ali po železnici, jih ne kaže takoj položiti, ampak je za dober in uspešen uspeh valjenja kaj na mestu, če jih za tri dni položimo v kak hladen (ne mrzel) in zračen prostor, da si tam nekako odpočijejo in se njih vsebina nekam umiri.

Večkrat se dogaja, da koklja na gnezdu obsedi in po dva do tri dni noče iti z njega. Tedaj jo moramo seveda sami odstraniti, ji dati dovolj primerne piče in priložnosti, da se skoplje v prahu. V to svrhu pripravimo suhe prsti, peska in pepela, med vse to pa primešamo tudi nekaj zmetega žvepla ali pa praška proti mrčesu (oboje se dobi v prodajalnah, drogerijah in lekarnah), kajti sicer bi se koklja lahko nalezla raznega mrčesa (ako se ga je že prej, jo je očistiti) in ga zanesla v gnezdo. Mrčes kokljo silno muči in nadleguje in ta potem ne more mirno sedeti, pa tudi ponesotrebno rada uhaja z gnezda. To se pa ravno ne sme zgoditi, ako naj bo uspeh valjenja dober. Mrčes bi se pozneje lotil tudi malih živalic in bi jim neverjetno močno škodoval.

Valjenje traja pri kokoših 20—21 dni, pri drugi perutnini nekaj dni več.

Mlaščem ni dajati v prvih 24—36 urah nikake piče.

Zelo važno je potem, ko so se živalce izvalile, ravnanje ž njimi in pa pravilno vzrejevanje. O tem se natančneje poučimo iz spisa v „Kmetovalcu“ iz l. 1914, str. 104. J.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu skladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 5. Pri moji živini se večkrat pojavlja med parklji neka bolezen. Koža postane v precepu med parklji muževna, nekako odgnije ter se naredi smrdeča rana, kar se pa v kratkem času zaceli in živina prav nič ne šepa. Živina stoji v hlevu na suhem betonstem tlaku. Kakšna bolezen je to in kako naj se zdravi? (F. M. v Z.)

Odgovor: Bolezen v precepu parkljev Vaše živine je bržkone tista, ki se imenuje panaricij; povzročijo ga neugodne krajevne razmere, ki zlasti dajo priliko razvijati se raznim rastlinskim škodljivcem (glivam). Taki škodljivi zajedalci bržkone tudi pri Vas povzročajo panaricij, ki se navadno pojavlja v nesnažnih hlevih, pa tudi na pašnikih. Priporočamo Vam staje v Vašem hlevu vsaj vsak teden enkrat prav dobro osnažiti ter jih razkužiti z 2% lizolovo ali kreolinovo vodo. Tako razkužene staje pobelitate potem še z apnom. Bolno kožo v precepu med parklji štipajte z zmesjo od v moko zdrobljene modre galice in v moko zdrobljene suhe hrastove lubadi.

Vprašanje 6. Pri kravi, ki bi imela biti na polovico breja, sem sedaj spoznal, da temu ni tako. V pričetku brejosti se je tole dogajalo: **Pričelo je od dozdevno breje krave prihajati neko trebilo**, in sicer v pričetku pomalem, pozneje v večji množini ter je bilo to trebilo gnojno. Tako trebljenje je končno prenehalo; krava ni breja, dasi je bila drugače zdrava in je vedno prav dobro molzla. Krava je še mlada in vprašam ali jo še kaže imeti za pleme, kakšno bolezen je imela in kako naj je zdravim? (F. M. v Z.)

Odgovor: Vaša krava je bila morda vendarle breja, a je plod kmalu odmrl in se je krava počasi od njega otrebila ter je vrhutega imela vnetje telčnika, kar se je pa vse samoodsebe ozdravilo. Morebiti pa krava sploh ni bila breja in je imela le vnetje telčnika. Če je krava sedaj zdrava, potem je seveda še vedno dobra za pleme. Vsekako bi Vam priporočali poklicati živinozdravnika, ki bi dognal, če je krava že popolnoma zdrava, drugače Vam pa dá navodilo za zdravljenje, ki obstoji v izpiranju telčnika s tekočino, ki razkužuje in ki skupaj vleče.

Vprašanje 7. Meni primanjkuje sena za mojo živino, ker sem lansko poletje zaradi slinovke moral živino doma krmiti in jo nisem imel na planini, vsled česar sem veliko krme porabil. Moji sosede imajo pač nekaj sena odveč, a ga ne prodajo, ker se boje, da pridejo v kazen. **Odgovornite, če je res prepovedano seno prodajati**, da bodo sosede vedeli kako se jim je ravnati? (L. J. v. R.)

Odgovor: Prodaja sena ni prepovedana in torej zaradi tega ne more biti nihče kaznovan. Tudi izvoz sena iz dežele od c. kr. deželne vlade ni prepovedan, a ker se danes za vožnjo po železnici mora dobiti dovoljenje od vojaške oblasti, ki pa tega dovoljenja za izvoz vojnega okoliša, v kterega spada cela kranjska dežela, ne da, zato je izvoz sena s Kranjskega dejansko onemogočen. V deželi sami se pa sme s senom poljubno kupčevati, v kolikor ni seno od politične oblasti zaseženo.

Vprašanje 8. Imam nekaj skažene svinjske masti, ki za jed ni porabna, a jo hočem porabiti za kolomaz. **Kaj naj pridenem sprideni svinjski masti, da bi bilo več kolomazne tvarine**, ker v prodajalnah kolomaza sploh ni več dobiti? (F. K. v M.)

Odgovor: Pred vojno je bilo dobiti vsepolno cenjenih takih reči, ki bi bile pripravne kot primes k svinjski masti za izdelovanje kolomaza. Vse te reči so pa danes silno drage ali se jih sploh ne dobi. Edina primes, ki se danes še po primerni ceni dobi, je moka od grafita, ki jo prodajajo trgovci z železnino. Na štiri dele svinjske masti se pridene en del grafitove moke. Če dobite kje poceni loj, potem vzemite 18 delov kakega slabega loja, 4 1/2 dele svinjske masti in 4 dele grafitove moke. Morda pri komu dobite kaj lesnega katrana, ki ga gori navedenim zmesem morete dobro tretjino primešati.

Vprašanje 9. Naredil sem večjo množino tepkovega mošta, ki se mi je pa le v dveh posodah lepo učistil, dočim je ostal v drugih posodah moten. Hruške so bile res zelo zrele, vendar smo premehke odbirali. **Kaj naj storim, da se tepkovec učisti?** (J. P. v C.)

Odgovor: Da se tepkovec ne učisti more biti več vzrokov. Če ni v jeseni sladkor popolnoma pokipel in imate mošt v gorki shrambi, potem počasi naprej kipi in se zato ne učisti. V tem slučaju je počakati popolnega dokipenja. V moštu so lahko tudi različni rastlinski sluzi in take vrste sladkorja, ki ne pokipe, vsled česar je ostal mošt moten. Tak mošt je z želatino umetno učistiti. Končno je lahko v moštu premalo čreslove kisline, ki ima nalogo beljakovinske sluze zakrkniti, da se potem vsedejo na dno

in se vino učisti. Moštu, ki se zaradi pomanjkanja čreslove kisline ne učisti, je dodati na vsak hektoliter kakih 10 do 20 g tanina, ki se dobi v vsaki lekarni in ki ga je moštu dobro primešati. S sadnim moštom se enako ravna kakor z vinom, zato pri naši družbi naročite za 20 v navodilo kako se vino čisti.

Vprašanje 10. **Krave, ki so dobro krmljene, se redno vsake tri tedne močno pojajo, a vendarle ne ostanejo breje in tudi hujšajo.** Zakaj se krave navzlic pojanju ne ubreje in zakaj hujšajo? (J. T. v. L.)

Odgovor: Krave so najbrže bolne na spolovilih in utegnejo imeti kužno vnetje spolovil ali kako bolezen na jajčniku. Če je bolezen ozdravljiva bo mogel povedati le živinozdravnik, ki bo živali preiskal in Vam bo dal navodilo za zdravljenje.

Vprašanje 11. Imam sod vina, ki ni v jeseni popolnoma pokipel in se sedaj noče učistiti. Če pride to vino na gorko, prične kipeti. **Kaj naj z vinom storim, da bo prekelpo in se bo učistilo?** (J. V. v. O.)

Odgovor: Da vino popolnoma ne pokipi, prihaja odtod, ker ga imate hranjenega v premrzli kleti. Če hočete, da bo vino dokipelo in se potem tudi učistilo, je edino sredstvo, ga postaviti v dovolj gorko shrambo, kajti kipelne glive se ugodno razvijajo le pri zadostni toploti. Za hitro pokipenje sladkorja morate vino hraniti v prostoru, ki ima vsaj 15° C toplote.

Vprašanje 12. **Kako bi se dala naravnati roga pri enoletnem volu**, ki napačno raseta, drugače lepo žival močno kazita in se vol zaradi tega ne more učiti voziti? (A. Š. v R.)

Odgovor: Da bi rogova tako napačno rasla, da bi se vol zaradi tega ne mogel učiti voziti, nam je skoraj neumljivo. Napačna rast rogov se pa pri mladi govedi kolikortoliko da popraviti. Rog rase tedaj napačno, oziroma je na napačno stran zakrivljen, če je rast celic na nasprotni strani premočna. Temu se deloma odpomore, če se rog na tisti strani, na katero naj rase, semtertja nekoliko odpraska, da se sila rasti na drugi strani močnejša naredi. Tako odpraskanje se prav preprosto izvrši s stekleno črepinjo. Odpraskanje roga se mora previdno vršiti in ne sme iti pregloboko. Tako pripravljena rogova je potem vdejeti v ravnilo, ki je nalašč zato prirejeno. To naravnilo se namreč priveže na rogova in jih sili rasti v tisti smeri, ki se želi. Tako naravnilo z nemškim imenom »Hornleiter« dobite za 4 do 5 K pri tvrdki Waldek, Wagner & Benda, Dunaj I., Opernring 8.

Vprašanje 13. **Zakaj so voli toliko večji in dlje časa rasejo kakor krave in tudi kakor biki**, kar je zlasti pri naši domači živini zelo čudno, ki je majhna, a voli so vendarle razmeroma zelo veliki? (K. S. v C.)

Odgovor: Da skopljene živali večje zrastejo je splošno znana stvar, ki ima svoj vzrok v fizioloških pojavih. Najvažnejši deli spolovil so spolne žleze, ki se pri skopljenu odzamejo. Te žleze izcejjajo svoje soke v notranjost telesa in tamkaj povzročajo razne pojave. Med take pojave je šteti vse tisto, kar dela žival spolno zrelo. Š pričetkom spolne zrelosti kmalu preneha rast kosti v dolžino in ko popolnoma preneha, pravimo da je žival dorasla. Pri skopljenih živalih ni nič takih pojavov spolne zrelosti in zato rast kosti v dolžino dlje časa traja, žival vesled tega dlje časa rase in postane končno večja nego neskopljena. Čim daljše so kosti in čim dlje časa žival rase, tem več prilike ima narediti na svojih kosteh dolgih mišičnih vlakenj, t. j. mesa, kar je vzrok, da voli rasejo do petega ali celo šestega leta, postanejo meseni, dočim pri kravah in bikih preneha rast navadno že v pričetku četrtega leta.

Vprašanje 14. Odkod prihaja, da pet let stara krava samaodsebe mleko izpušča, čeprav je vedno molžena? Nekteri trdijo, da je temu krivo, če kak moški za vime ali seske vleče. Ali prihaja ta nepravilna morda od prehlajenja? (V. T. v R.)

Odgovor: Nektere krave imajo zelo ohlapne tiste mišice, ki sesek zapirajo. O takih kravah pravimo, da so mehke za molsti. Ta mehkota je lahko tako velika, da že majhen pritisk mleka zapiralno mišico odpre in mleko samoodsebe odteče. Ohlapnost zapiralne mišice je kolikortoliko že prirojena in se še naprej pokvari, če se krava redno ne molze in zlasti ne popolnoma. Posebno rado odteka mleko pri onih kravah, kadar tako leže, da s stegnom na vime pritiskajo. Take krave je večkrat na dan kakor običajno prav temeljito dočistega pomolsti. Če se zapiralne mišice povečkrat na dan z roko otira, se jih lahko sčasom kolikortoliko okrepi; zlasti se konec seska, kjer se mišica nahaja, maže s kako rečjo, ki okrepujoče deluje. Domače tako sredstvo je n. pr. žganje. Da bi bil moški, ki kravo molze, tej nepravilni vzrok, ni resnično, ampak je celo nasprotno res, kajti ravno ženske s svojo manjšo ročno silo največkrat krave pokvarijo in zato povsod tam, kjer je mlekarstvo razvito, moški molzejo.

Vojne naredbe.

Nove najvišje cene za seno in slamo.

Vsled naredbe kmetijskega ministra, dogovorno z drugimi ministri z dne 10. januarja t. l., drž. zak. št. 12., so sedaj določene za celo Avstrijo nove najvišje cene za seno in slamo in so torej razveljavljene cene, ki jih je svojčas za Kranjsko postavila c. kr. deželna vlada.

Cene veljajo za vsakovrstno seno (travniško, otavo, deteljno in drugo seno) in za slamo od pšenice, rži, ječmena in ovsu.

Pri prodaji nevezanega in nestisnjenega sena iz skednja in istotako slame, ne sme kmetovalec za 100 kg več zahtevati kakor

pri senu	K 13.—
„ slami s cepcem omlateni	„ 9.—
„ slami z mlatilnico omlateni	„ 8.—

K senu ali slami, ki je v stiskalnici stisnjeno, se sme k gorenjim cenam priračuniti K 1.50 za vsake 100 kg.

Za napravo rezanice se sme računati K 1.50 od 100 kg in je pri prodaji rezanice v vrečah te posebej plačati.

Če kmetovalec postavi seno ali slamo na kako železniško postajo, sme za vožnjo računati od 100 kg K 2.—, a veletrgovci s senom in slamo in kmetijske organizacije pa K 2.50. V tej ceni so zapopadene vse pristojbine za posredovanje in stroški za dovoz in nakladanje.

Cene sena in slame ob prodaji na drobno, t. j. v množinah pod 2000 kg, določi deželna politična oblast.

Te cene veljajo od dneva razglasitve v državnem zakoniku, t. j. od 11. januarja 1916 naprej.

Cene za semenski krompir.

Vsako sme kvečjem eno petino svoje krompirjeve zaloge kot semenski krompir za 3 K pri 100 kg draže prodajati, kakor je takrat veljavna najvišja cena za krompir z vsemi pribitki vred. To prodajo semenskega krompirja po višji ceni je izposlovati pri kmetijskem ministrstvu potom c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Tozadevne

prošnje je torej vložiti pri naši družbi ter je v prošnji navesti približno množino vsega krompirja, tisto množino semenskega krompirja, za katero se prosi višjo ceno, prostor, kjer je krompir hranjen (pošta in železniška postaja) in ime kupca.

Promet s semenskim žitom.

Vsled cesarske naredbe z dne 21. junija 1915, je vse žito v korist države zaseženo, in tisto žito, ki ga kmetovalec čez svoje razmere sme prodati, more to storiti le potom »Deželne podružnice zavoda za promet z žitom ob vojni«, in sicer neposredno ali pa po posredovanju določenih uradnih nakupovalcev. Nihče torej ne more kopu drugemu v deželi na svojo roko prodati žita za seme. Ker je pa mnogim kmetovalcem v deželi neobhodno potrebno kupiti semensko žito doma in ker je tako domače semensko žito največkrat že preskušeno, je prodaja semenskega žita doma domačim kmetovalcem tedaj mogoča, če se dotično žito pripozna za semensko ter se ga potem z dovoljenjem imenovane podružnice zavoda za promet žita proda naročniku. C. kr. kmetijska družba kranjska je osnovala „Pripoznevalno komisijo za semensko žito“, ki je od kmetijskega ministrstva kot taka priznana. Kdor hoče svoje žito prodati kot pripoznano semensko žito, mora kmetijski družbi poslati najmanj dva kg dotičnega žita kot vzorec, da ga imenovana komisija za semensko žito pripozna. S komisijsko pripoznalnico se je potem obrniti s prošnjo na »Deželno podružnico zavoda za promet žita ob vojni« v Ljubljani, da dovoli prodati žito kot semensko tistim kupcem, ki so v prošnji z natančnim naslovom navedeni. Pripoznevalni komisiji je poslati le težko, kleno in skrbno očiščeno žito za vzorec (najmanj 2 kg) in mora biti potem prodano semensko žito popolnoma enako vzorcju. Za semensko blago v zmislu § 5. ministrske naredbe z dne 22. julija 1915, drž. zak. 204., more pridelovalec na podstavi ponudbe kupca, ki jo je predložiti zavodu za promet z žitom, postaviti do 6 K višjo ceno za 100 kg kakor je določena z naredbo z dne 12. julija 1915, drž. zak. 196., in sicer velja to določilo za jaro žito do 15. aprila 1916. C. kr. kmetijska družba kot nakupovalni komisar sama kupuje semensko jaro žito, a le pripoznano semensko blago, ter ji je ponudbe z vzorcem, kakor je gori povedano, nemudno poslati. Domače semensko žito, ki ni kot tako priznano, se pa tudi sme nabavljati, in sicer sledečim potom: Žito za seme si more kmetovalec nabaviti le potom komisijonarja žitnega zavoda in le z dovoljenjem c. kr. okrajnega glavarstva. Kdor potrebuje torej ozimno semensko žito, mora to z navedbo množine čimprej naznaniti svojemu županstvu, da ono izposluje dovoljenje od okrajnega glavarstva. Med tem si mora kmetovalec ogledati in izbrati žito za seme pri kakem drugem kmetovalcu in nato prositi žitnega komisijonarja, ki je določen za dotično občino, kjer se nahaja prodajalec semenskega žita, da on žito prevzame in mu ga odda, oziroma dopošlje.

Kmetijske novice.

Državne žrebčarske postaje na fronti so se ustanovile na Kranjskem v 10 krajih. V iste se je porazdelilo primerno število žrebcev, in sicer: v Ljubljani 5 (v Koslerjevem ali Cekinovem gradu v Sp. Šiški), v Staro Loko pri Škofji Loki 7, v Kranju 6, v Borovnici 8, v Logatcu 6, na Drenovem Griču (Stara šranga) 9, v Št. Petru na Krasu 8, v Ilir. Bistrici 3, v Št. Vidu nad Vipavo 5 in na Rakeku

9 plemenjakov. V dosedanja podeželna okrožja se v žrebčarske postaje in tudi k privatnim rejcem vpostavijo žrebci v podobnem razmerju kot pred izbruhom vojne. Uplemenitev se izvrši brezplačno, toda vsak konjerec mora dokazati, da je njegova žival maleinizirana, t. j. preiskušena na smrkavost, oziroma da je preiskušnja dognala, da žival zaradi te bolezni ni sumljiva. Glede take preiskušnje se je obrniti do bližnjih vojaških ali do c. kr. uradnih živinozdravnikov. V Ljubljani izvede to preiskušnjo štabni živinozdravnik g. Knaflič, ki ordinira v prostorih družbene živinozdravnice (Podkovska šola) na Poljanski cesti. Preiskušnja traja 24 ur, zato je kobile v to svrhu pripeljati v družbeno živinozdravnico, in sicer vsakokrat ob 9. uri dopoldne in se je prihodnji dan zopet ob takem času oglasiti. Žival ostane ves ta čas v hlevih živinozdravnice in je zato pripeljati s seboj potrebno krmo in slamo. Zdravniški honorar znaša po 3 krone, pristojbina od hleva pa po 50 vinarjev od vsake živali.

Na sestanku kmetijskih učiteljev v Ljubljani, ki se je vršil dné 12. t. m. v hotelu Union, se je po poročilu o društvenih zadevah razpravljalo o izboljšanju kmetijskega pouka po deželi. Udeleženci so prišli do zaključka, da je treba tudi v bodoče prirejati potna predavanja in kmetijske tečaje. Pri popotnih predavanjih naj se jemljejo po možnosti podrobna kmetijska vprašanja, ki so aktualne važnosti in naj se snov dobrega obdela s posebnim ozirom na razmere in potrebe dotičnega kraja. Tudi naj se za potna predavanja sestavi načrt za celo deželo, ki naj se objavi v »Kmetovalcu«. Potovalni učitelji morajo imeti priliko, da pridejo vsaj enkrat na leto v posamezne kraje svojega okoliša in se kaže vedno bolj potreba, da dobimo za posamezne okraje usposobljene strokovne moči. Kmetijski tečaji, ki trajajo po en dan ali tudi dlje, naj obdelujejo le posamezne kmetijske stroke in naj se prirejajo po krajih, kjer je prilika ugodna tudi za praktični pouk. Tudi je po dosedanjih izkušnjah potreba, da se za te tečaje zagotovi primerna udeležba, kar se da na ta način doseči, da se tečaji dovolj zgodaj objavijo in da se kmetovalci za udeležbo prej priglase. Kmetijski tečaji naj se vrše v krajih, kjer je treba bolj obširnega in s praktičnimi demonstracijami podprtega pouka. Tudi za kmetijske tečaje je treba, da se sestavi program, ki naj se objavi v »Kmetovalcu« z navedbo kraja, časa in učne stvarine.

Družbene vesti.

Važni nasvet! Vsak dan prihajajo nove naredbe, ki se tičejo važnih vprašanj vojaške dolžnosti, prometa z raznimi pridelki in izdelki ter njih maksimalnih cen. Za te naredbe mora vsakdo vedeti, če naj se z njimi okoristi, oziroma če naj ne pride v neprilike ali celo v kazen. Te naredbe se sicer v vseh listih redno objavljajo, a vsi ljudje listov ne čitajo in vrhutega se iz tednikov ali polmesečnikov za naredbe prepozno izve, zato je najvažnejša razglasitev v dnevnikih. Priporočamo vsem župnim uradom, županstvom, kmetijskim podružnicam in zadrugam, da vse take naredbe, ki so važne za ljudi, ob sedanjem vojnem času izstrižejo iz listov ter jih po vaseh na takih krajih in na tak način prilepijo, da jih more vsakdo brati.

Ajdove in druge pleve ter seneni drobir bo nakupoval deželni odbor za izdelovanje močnih krmil, če mu bo mogoče v bližnji bodočnosti zvršiti svojo namero in ustanoviti tvornico za izdelovanje močnih krmil. Ponudbe, v katerih je navesti približno množino vsakovrstnih plev

in senenega drobirja ter zahtevano ceno, je nemudno poslati kranjskemu deželnemu odboru v Ljubljano. Oddano blago se bo lahko tudi zamenjalo za primerno množino močnih krmil.

* **Kazalo za lanski letnik „Kmetovalca“** je sestavljeno in bo kmalu dotiskano. Ker pa ogromna večina prejemnikov »Kmetovalca« ne hrani in jim je torej kazalo nepotrebno ter bi si družba naredila le nepotrebne ogromne stroške, če bi kazalo poslala vsem prejemnikom, zato dobe to kazalo naknadno brezplačno doposlano le tisti, ki ga izrecno zahtevajo.

* **P. n. gg. ude c. kr. kmetijske družbe, ki se obračajo v raznih zadevah na našo družbo, nujno prosimo**, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpišejo ter navedó bivališče in pošto, kajti vsak družbeni uradnik ima svoj posel in se delajo silne težkoče, zamude in tudi zmešnjave, če so na enem istem listu pisane razne prošnje, naročila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd. Udnina naj se na posebnih položnicah vplačuje.

* **Semensko žito.** Navzlic vsemu prizadevanju se družbi ni posrečilo dobiti na Češkem ali Ogrskem kaj semenskega ovs, semenske pšenice in rži in zato zaenkrat tozadevnih naročitev ne more sprejemati. V kolikor bo tega semenskega žita na Kranjskem na razpolaganje, ga bo razdelila Podružnica zavoda za promet z žitom ob vojni v Ljubljani, do ktere naj se blagovolijo naročniki naravnost obrniti. Pač pa se je družbi posrečilo zasiguriti si od Centralne vzgojevalnice za priznano izvirno semensko žito na Češkem neko množino izvirnega semenskega ječmena (orig. Nolč-Dreger), ki bo stal franko v Ljubljani in z vrečami vred kakih 56 do 57 kron sto *kg*. Naročitve na to blago sprejema družba neobvezno že sedaj.

* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, in sicer tri vrste: navadne škropilnice »Korona« po K 28— in škropilnice novejše sestave »Hero« po K 44— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. Škropilnice sestava dunajske c. kr. kmetijske družbe »Avstrija« so zelo močno izdelane in zbog svoje trpežnosti jako priljubljene. Komad stane K 44—, pri čemur je vštét pridejan dvojni razpršilnik. Družba si je nabavila tudi nekterih potrebščin k škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna napaka često popraviti z nadomeščanjem kakega dela. Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 90 h, igla stane 16 h. Dvojni razpršilniki stanejo po K 280. Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevki, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevki ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamašenje dolgo zabranjuje. Komad stane K 220. Kolenca so po K 120. Gumijeve plošče so po K 140, ventilni gumi stane 12 h, kroglice so po 20 h.

* **Trtnih škropilnic za polovično ceno** odda družba nekaj komadov revnim vinogradnikom, in sicer le na priporočilo podružnic ali županstev. Tudi podružnice, zadruge in občine, ki škropilnice brezplačno posojajo revnim vinogradnikom, jih morejo nekaj dobiti po nižini ceni. Brezplačno se škropilnice ne bodo oddajale, ker ni zadostnih sredstev in ker se je družba prepričala, da večina prosilcev z brezplačnimi stroji ni ravnala tako skrbno, kakor je družba to zahtevala. Prošnje sprejema glavni odbor c. kr. kmetijske družbe

do 15. aprila 1916. Ker se bodo škropilnice le do tedaj razpošiljale, se na poznejše prošnje ne bo mogoče ozirati.

* **Žveplalniki.** V zalogi bo nekaj komadov nahrbtnih žveplalnikov »Prinz I« po 30 kron in nekaj ročnih žveplalnikov po 10 kron komad.

* **Sadno drevje za l. 1916.** Glasom sklepa družbene občnega zbora z dne 19. aprila 1915 ne dobijo udje spomladi iz družbene drevesnice več po štiri, ampak letno le po tri sadna drevesa. Drevesa se pripravijo le za one podružnice in ude, ki svojo udnino pravočasno plačajo. Na naročila po 15. februarju se ne moremo več ozirati. One podružnice, ki so brez načelnikov, naj naznanijo, komu naj pošljemo drevesa glede pravilne razdelitve. Zaradi pomanjkanja drevja nikakor ne moremo sprejemati naročila na večje število dreves proti plačilu.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po 4 1/2 kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštine). Opozarjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti številki lanskega »Kmetovalca«.

* **Antiavita** v varstvo setev pšenice, turščice, graha, graščice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 14 kron, 1/2 kg za 7 kron 50 vin., 1/4 kg za 4 krone, 1/8 kg za 2 kroni 20 vin., 50 g za 1 krono 10 vin.

* Umetna gnojila:

Kalijevo sol po K 14— 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnojilne travnike z žlindro, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Na oral je računati 300 kg žlindre in 100 kg kalijeve soli.

Kajnit po 7 K 100 kg.

Tomasova žlindra stane za nadrobno oddajo v Ljubljani K 10— sto kg. Dobiva se v papirnatih vrečah po 50 kg. Kdor želi, da se mu žlindra pošlje v jutastih vrečah, mora družbi take vreče v napolnitev poslati.

Tomasova žlindra. Kar je došlo družbi doslej prijavi za cele vagone, bo tvornicam mogoče vse tekom prihodnjih dveh mesecev izvršiti. Nadrobne pošiljatve iz ljubljanskega skladišča bo družba čimpreje zvrševala. Ker je družba pri tvornicah naročila že ves del, ki ji pripade za mesec januar, februar in marec, zato novih naročitev za takojšno dobavljanje ne more več sprejeti. Če so naročniki zadovoljni s prevzemom v poznejših mesecih, potem se lahko naročijo Tomasovo žlindro. Ker primanjkuje jutastih vreč, zvršujejo tvornice naročitve skoro vseskozi v močnih papirnatih vrečah.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napačjalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K. Gumijevi seski so po K 1'60. Mlečne cevi so po 80 h.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) blago, doide družbi v treh tednih in ga bo oddajala v

izvirnih vrečah, težkih 50 kg po 44 h, v manjših množinah pa po 48 h kg. Za manjše pošiljatve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štupami za živino.

Živinska sol po K 11'20 100 kg (z vrečami vred).

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštine in zavoja. Množine eponita po 10 dtkg se pošilja za 60 vinarjev s poštino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

Deteljno seme, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja c. kr. kmetijska družba v platnenih vrečicah, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po K 4'20 in seme lucerne ali nemške detelje tudi po K 4'20 kilogram. Vrečice se ne računijo posebej.

* **Semena detelj in trav** ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jamči za največjo kaljivost in čistost naslednjih vrst:

domača detelja (<i>trifolium pratense</i>)	K 4'20
lucerna (<i>medicago sativa</i>)	" 4'20
švedska detelja (<i>trifolium hybridum</i>)	" 4'—
bela detelja (<i>trifolium repens</i>)	" 4'—
esparzeta, izluščena (<i>onobrychis sativa</i>)	" 1'80
francoska pahovka (<i>avena elatior</i>)	" 2'20
angleška ljulka (<i>lolium parenne</i>)	" 1'60
laška ljulka (<i>lolium italicum</i>)	" 1'60
pasja trava (<i>daktylis glomerata</i>)	" 2'40
senožetna latovka (<i>poa pratensis</i>)	" 2'40
navadna latovka (<i>poa trivalis</i>)	" 3'—
medena trava (<i>holcus lanatus</i>)	" 2'20
svetlikasta trstika (<i>phalaris arundinacea</i>)	" 5'—
trstikasta bilnica (<i>festuca arundinacea</i>)	" 2'20
rdeča bilnica (<i>festuca rubra</i>)	" 3'—
lisičji rep (<i>alopecurus pratensis</i>)	" 4'—
travniška bilnica (<i>festuca pratensis</i>)	" 2'20
mačji rep (<i>phleum pratense</i>)	" 1'80
pasji rep (<i>cynosurus cristatus</i>)	" 3'—
šopolja (<i>agrostis stolonifera</i>)	" 4'—
zlata pahovka (<i>trisetum flavescens</i>)	" 5'—
pokončna stoklasa (<i>bromus erectus</i>)	" 3'—
zmes travnih semen za trajne senožeti	" 2'40

* **Vse potrebščine je treba naprej plačati ali pa družba vrednost pošiljatvi povzame.** Naročniki naj zahtevajo družbene pošne položnice, da kupnino lahko brez poštnih stroškov naprej plačajo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Oddaja sadnega drevja.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobe iz podružnične drevesnice brezplačno po tri sadna drevesa. Čez to število jih morejo dobiti udje proti plačilu 80 h za drevo.

Neudje morejo dobiti drevesa po 1 K v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Drevje je izredno lepo in močno in pocepljeno z najpripravnejšimi vrstami za Dolenjsko.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dné 15. januarja 1916.

V. Rohrman, načelnik.

Oddaja ameriških trt in cepljenk.

Kmetijska podružnica v Novem mestu ima naprodaj prav lepe cepljenke in sajenke riparije portalis.

Cena sajenkam je določena na 3 K za 100 trt, cene cepljenkam pa na 16 K za 100 trt. Pri večjih naročilih se cena cepljenkam primerno zniža.

Cepljenke so požlahtnjene z najbolj priporočenimi vrstami, kakor z zlahtnino, veltlincem, silvancem, kraljevino, laškim rizlingom, zametasto črnino, portugalko in belim burgundcem.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dné 15. januarja 1916.

V. Rohrman, načelnik.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Iz državne redne podpore, potem iz državne podpore, ki odpade na kranjsko deželno za povzdigo živinoreje glasom državnega zakona z dne 30. decembra l. 1909. za letošnje leto, in z deželno podporo se nakupi večje število plemenskih bikov, ki so za zboljševanje govedí na Kranjskem primerne, in sicer:

a) **plemenski biki simodolske pasme (rumenobelo lisasti z belo glavo)**, ki se oddajo samo v kraje ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;

b) **plemenski biki sivkaste pasme (enobarvni, sivkasti ali rjavkasti)**, ki se oddajo samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in

c) **plemenski biki pincgavske pasme (temnordeče lisasti)**, ki se oddajo samo na Gorenjsko.

Nakup in oddajo teh plemenskih bikov s pomočjo omenjenih podpor izvršita po določilih zakona z dne 30. decembra l. 1909. po medsebojnem dogovoru deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakup plemenskih bikov iz redne državne podpore izvrši podpisani glavni odbor. Oddaja plemenskih bikov, nakupljenih iz državne podpore na podlagi zakona z dne 30. decembra 1909 in iz deželne podpore se pa vrši dogovorno z deželni odborom.

Vsak prosilec naj se zglašuje za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji se mora jasno povedati, za ktere pasme plemenske živine prosilec prosi. Na prošnje za živali tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini se kratkomalo ne bo oziralo. Pri oddaji bikov-plemenjakov se bo oziralo tamkaj, **kjer so živinorejske zadruge**, v prvi vrsti na te, povsod drugje pa pri oddaji plemenskih bikov najprej na prošnje podružnic in županstev in potem šele na zasebnike.

Prošnje je vložiti tako

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za plemenskega bika mora v prošnji naznani, oziroma se zavezati:

1. da je pripravljen njemu prisojenega plemenskega bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega, ki ga določi odbor;

2. da plača ob sprejemu bika polovico nakupnih stroškov, in sicer takoj, kajti na upanje se nobena žival nikomur ne izroči, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika toliko časa, dokler bo za pleme sposoben, najmanj pa dve leti, ravnati z njim po navodilih umne živinoreje in se tozadevno podvpreči tudi nadzorstvu deželnega odbora. Kdor se ne drži vseh točk zaveznega pisma, ali komur po njegovi krivdi sprejeta žival pogine ali za pleme nesposobna postane, se zaveže povrniti ostalo polovico kupnine.

Oddajajo se predvsem biki z deželne pristave na Robežu, potem v deželi od domačih živinorejcev kupljeni plemenski biki in končno izvorni plemenski biki, nakupljeni zunaj dežele, v domovini dotičnih pasem. Kdor na vsak način hoče imeti le izvirnega bika, ki je seveda nekaj dražji, naj to v prošnji izrecno pove.

Pripomnja: Oni živinorejci, ki dobe plemenskega bika. kupljenega iz državne ali deželne podpore, **morejo** (a ne morajo) dobiti za vsak mesec, ki imajo bika čez dve leti, po 10 K nagrade, če imajo bika najmanj štiri mesece čez dve leti za pleme. Tozadevni pogoji se vsakemu prejemniku bika naznanijo in mora vsak lastnik subvencijskega bika, ki ga namerava imeti čez dve leti, svojo namero konci drugega leta družbi naznani. Predpogoj je redna voditev po zakonu predpisanega skočnega zapisnika.

V Ljubljani, meseca januarja 1916.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

o občnem zboru kmet. podružnice na Bledu, ki se vrši v nedeljo 13. svečana ob treh popoldne v Blejskem domu.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika.
2. Pregled računov za l. 1915.
3. Naročanje sadnih dreves.
4. Slučajnosti.

Ako bi občni zbor ne bil sklepčen, se vrši čez pol ure pozneje drugi občni zbor ob vsakem številu udov.

Simon Kežar.

V a b i l o

o občnem zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Šmartnem pri Litiji, ki bo v nedeljo 13. februarja t. l. popoldne ob 1/4, na 3 v »Društvenem domu«.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika.
2. Poročilo tajnika in blagajnika.
3. Določitev podružničnih zastopnikov za občni zbor c. kr. kmetijske družbe.
4. Načrt delovanja podružnice za tekoče leto.
5. Slučajnosti.

Pripomnja: V slučaju nesklepčnosti bo ob 3/4, na 3 drugi občni zbor brez ozira na število navzočih udov.

Leopold Hostnik, načelnik.